

10.10.2012 nr 12-1/134-1

Omavalitsuskorralduse reformi algatamine

Lugupeetud kaasamõtledjad

Saadan teile lähtekohad ning võimalikud alternatiivid Eesti omavalitsuskorralduse muutmiseks, millega algatame Eesti omavalitsusreformi ettevalmistamise.

Viimasest tõsisest katsest Eesti omavalitsusmaastikku korrastada on tänaseks möödunud enam kui kolm aastat. Vahepealse aja jooksul oleme me kuulnud ohtralt kriitikat selle kohta, et suur osa tänaseid omavalitsusi ei ole suutelised täitma neid sisult kohaliku iseloomuga ülesandeid, mis on neile pandud seadustega. Suures osas tänastest omavalitsustest on alles jäänud ainult „oma“ ning „valitsemisest“ on asi üsna kaugel.

Paljuski oma väiksuse tõttu pole omavalitsustel võimalik koondada piisavalt kompetentsi, et reaalselt kaasa rääkida kohaliku elukeskkonna kujundamises. Ka ühe lahendusena pakutud koostöö ei edene. Sellisest killustatusest tingitud probleemidele on korduvalt tähelepanu juhtinud nii õiguskantsler, riigikontrolör, erinevad ministriumid kui rahvusvahelised institutsioonid. Kannatajaks on aga elanikud, kellele omavalitsused ei suuda sageli pakkuda elementaarseidki teenuseid.

Eesti on omavalitsuse võimekuse tõstmisel seni valinud absoluutse vabatahtlikkuse tee, mis ei ole paraku üheski riigis toonud kaasa soovitud eesmärkide täitmist. See on pärvinud ka teadlaste poolset kriitikat, vabatahtlike ühinemiste nõrkusele on osutanud ka OECD.

Eelmiste kohalike omavalitsuste volikogude valimiste ajal toimus üks vabatahtlik liitumine. Järgmised kohalikud valimised on pisut rohkem kui aasta pärast ning minule teadaolevalt ei ole pilt oluliselt rõõmsam – tulemas on üks-kaks, heal juhul kolm ning maksimaalselt 4-5 vabatahtlikku liitumist.

Selline tempo ei lahenda omavalitsussektori struktuurseid probleeme. Samas on omavalitsusreformi teemalises arutelus hetkel patiseis – erinevate osapoolte vahel puudub üksmeel kuidas edasi minna. Siiski möönavad kõik osapooled, et muutused on vajalikud ning tänane olukord pikalt enam jätkuda ei saa.

Üheks probleemiks debati edenemisel on varasemates aruteludes võetud liiga jäigad positsioonid. Neist taganemine võib emotsionaalselt ja ka poliitiliselt tunduda valus ning kiusatus lasta käiku parimad relvad otsuste edasilükkamiseks on mõistetav. Aga argumendid nagu „analüüsigem veel“, „eesmärk pole selge“, „vaja on korda teha kogu riik, mitte omavalitsused“ viivad tupikteele. Ka otsustamata jätmine on valik, millest tuleb teada anda, kuigi täna on see kindlasti halvim võimalikest.

Seda teed edasi käies jõuame peagi sinna, et olemuslikult kohalikke küsimusi hakkab otse või kaudselt otsustama riik. See on aga tõsine oht kohalikule demokraatialle ning omavalitsuste autonoomiale. Loogiline suund oleks vastupidine, kuid see eeldab tänasest oluliselt tugevamaid omavalitsusi.

Seepärast pakun teile aruteludeks võimalikud lahendused omavalitsusreformi läbiviimiseks. Lisaks tänasele olukorrale oleme analüüsinud veel viit võimalikku stsenaariumi. Erinevatelt huvigruppidele ja esindusorganisatsioonidele ootan ka tagasisidet probleemidest, mis on seotud kohalike omavalitsuste osutatavate teenustega ning võimalikest ideedest, milline mudel teid huvitavaid teenuseid ja tegevusi paremini aitaks korraldada.

Sisulises plaanis on meie ees kaks võtmeküsimust – milline tee valida ja millal muudatused teha. Usun, et selles küsimuses saab edasi minna vaid vastastikku austavas ning kõigi osaliste poolt kompromisse võimaldavas debatis.

Seetõttu palun ma teie vastuseid küsimustele:

- Milline omavalitsuskorralduse mudel tuleks valida ja miks?
- Milliseid võimalusi näete omavalitsusreformi läbiviimiseks veel enne 2013. aasta kohalikke valimisi?

Vastuseid neile küsimustele ootan 9. novembriks 2012 aadressile ave.viks@siseministeerium.ee. Kirjale on lisatud erinevate omavalitsuskorralduslike mudelite kirjeldused koos võrdleva analüüsiga ning taustaanalüüs Eesti kohalike omavalitsuste hetkeolukorrast ja probleemidest.

Sisukaid vastuseid ootama jäädes.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Siim Kiisler

Regionaalminister

Lisad: Lisa 1. Omavalitsusreformi eesmärk, võimalikud mudelid ja ajakava, 12 lehel
Lisa 2. Ülevaade Eesti omavalitsuskorraldust puudutavatest trendidest, probleemidest ja ettepanekutest, 27 lehel

Ave Viks 612 5124

ave.viks@siseministeerium.ee